

MOLTA TERRA A L'HAVANA

Mots Indians · Begur 2022

Molt popular a finals del segle XIX i a principis del XX, aquesta expressió es referia als indians que tornaven d'Amèrica sense haver fet fortuna però que explicaven tot d'aventures i meravelles. També explicaven que havien deixat grans possessions a l'Havana que els generaven rendes importants. Com que aviat se'ls veia el llautó, la gent deia: «Aquest té molta terra a l'Havana», per expressar que no tenia res de res. Per extensió, es va acabar fent servir quan algú presumia d'allò que no tenia, quan feia el fatxenda.

Hi ha altres expressions que també fan referència a l'Havana:

- Fer l'Havana, enriquir-se
- Si tens l'hisenda a l'Havana i t'estàs a Barcelona, tot sovint passaràs gana
- A les Borges, l'Havana

Aquesta última expressió és originària, segons sembla, de Maspujols, i és una manera d'esbombar defectes o flaqueses d'una població veïna (les Borges del Camp). Cal buscar-ne el significat en la frase «tenir terra a l'Havana», ja que sembla que es va fer un paral·lelisme amb els nois de les Borges que anaven a Reus a fer d'aprenents en un despatx. Això volia dir que anaven més ben vestits i que tenien més coses a explicar de la seva experiència a la ciutat.

Font: Josep M. Sugranyes, Garbellada de refranys (Valls: Cossetània Edicions, 2000), pàg. 62-63

SEMBLAR UN AMERICANO

Si més no a Blanes, aquesta expressió es refereix a algú que va molt mudat. Altre cop trobem una referència a l'opulència dels indians o americanos que van tornar de Cuba al segle XIX amb grans fortunes.

Deu fer molts anys que la gent més o menys benestant de Palafrugell té casa a les platges d'aquest litoral. Els aficionats a pescar o a menjar peix hi tingueren sempre una casa més o menys improvisada. Però aquests ciutadans no foren mai persones d'estiueig en el sentit estricte: la seva estada a la platja durava un dia o dos —generalment els dies de festa. Tenien la feina a la vila i no la podien pas deixar tants dies seguits. Sospito que els primers estiuejants autèntics foren els americanos. Eren persones desvagades, que tenien una fortuneta i una salut una mica primparada. Foren els americanos, sobretot, els qui imposaren el bany de mar calent —que en una època determinada fou tingut per una panacea. Encara avui hi ha persones d'edat que en prenen. Eren, a més, estalviadors i la seva estada ací els resultava baratíssima.

Josep Pla, *Quadern gris*

Aquesta expressió té diverses variants: *Terra a l'Havana*, *Tenir molta terra a l'Havana* i *a la taula morir-se de gana*, *Té molta terra a l'Havana* i *altres li treballen*, *Té molta terra i dotze andanes a l'Havana*, etc.